

www.m.lst.se

Biotopskydd i detaljplaner

LÄNSSTYRELSEN
I SKÅNE LÄN

Titel: PlanPM Biotopskydd

Utgiven av: Länsstyrelsen i Skåne län

Författare: Ivan Gallardo och Ida Thuresson, plan- och bostadssektionen, Jörgen Nilsson och Monika Nordvall, Landskapssektionen

Beställningsadress: Länsstyrelsen i Skåne län
Plan- och bostadssektionen
205 15 MALMÖ
Tfn: 040-25 20 00
lansstyrelsen@m.lst.se

Copyright: Länsstyrelsen i Skåne län. Innehållet får gärna citeras eller refereras med uppgivande av källan.

Upplaga: 200

Länsstyrelsenrapport 2008:37:

ISBN: 978-91-86079-21-5

Layout: Länsstyrelsen i Skåne län, Ida Thuresson och Ivan Gallardo

Tryckt: Länsstyrelsen i Skåne län 2008

Omslagsbild: Per Blomberg

Vad är en biotop? Hur fungerar biotopskyddet vid planläggning? Vilka lagar ska vi rätta oss efter? Har vi klarlagt alla förutsättningar? Eller konsekvenser?

Länsstyrelsens Plan-PM har till syfte att underlätta en samlad bedömning av planerings-situationen vid specifika frågeställningar. Serien omfattar bland annat buller, strandskydd, kulturmiljöer, stigande havsnivåer, biotopskydd och miljöbedömningar. Avsikten är att materialet utvecklas allteftersom behov föreligger. I första hand är ett plan-PM tänkt att fungera som planeringsunderlag vid upprättandet av detaljplaner.

Förord

Syftet med detta plan-PM är att ge en kortfattad information om biotopskydd enligt miljöbalkens sjunde kapitel samt att ge råd för hur biotopskyddet bör hanteras i samband med detaljplanering.

Plan-PM för biotopskydd i detaljplaner behandlar i första hand det generella biotopskyddet, vilket omfattar ett antal uppräknade typer av naturmiljöer och objekt i odlingslandskapet. Förutom det generella biotopskyddet finns det även möjlighet för Länsstyrelsen att peka ut särskilda biotopsskyddsområden i jordbrukslandskapet t.ex. ängar i jordbrukslandskapet och sedan den 1 januari 2008 ett antal skyddsvärda vattenanknutna biotoper (SFS 2007:849). I dagsläget finns inga särskilt utpekade biotopsskyddsområden i Skåne.

I arbetet har Ida Thuresson, Ivan Gallardo, Jörgen Nilsson, Monika Nordvall och Mikael Ström deltagit.

Kerstin Nilermark

Länsarkitekt

För vilka landskapselement gäller biotopskyddet?

I den första bilagan till förordningen om områdesskydd listas de objekt som omfattas av det generella biotopskyddet.

1 Alléer

Lövträd planterade i en enkel eller dubbel rad som består av minst fem träd i ett öppet landskap alternativt längs med en väg eller det som tidigare utgjort en väg. Träden ska till övervägande del utgöras av vuxna träd.

2 Källor med omgivande våtmark i jordbruksmark

Områden i terräng där grundvatten strömmar ut koncentrerat och där den våtmark som uppkommer till följd av det utströmmande vattnet uppgår till högst ett hektar.

3 Odlingsrösen i jordbruksmark

Upplagda ansamlingar av stenar som har ursprung i jordbruksdriften och ligger på eller i anslutning till jordbruksmark.

4 Pilevallar

Hamlade pilar i en rad som består av antingen, minst fem träd med ett inbördes avstånd på högst 100 meter i en i övrigt öppen jordbruksmark eller invid en väg om marken är plan eller upphöjd till en vall, eller

minst tre träd, om vallen är väl utbildad, mer än 0,5 meter hög respektive två meter bred. Biotopen omfattar trädradens längd med den bredd som den vidaste trädkronans projektion på marken utgör. Är själva vallen som pilarna står på bredare än trädkronornas projektion på marken omfattar biotopen vallen i sin helhet.

5 Småvatten och våtmarker i jordbruksmark

Biotopen omfattar småvatten och våtmarker med en areal av högst ett hektar i jordbruksmark som ska hålla ytvatten eller fuktig markyta ständigt eller under en stor del av året. Exempel på biototypen är kärr, gölar, våtar, översilningsmarker, kallkällor, mangelgravar, öppna diken, dammar och högst två meter breda naturliga bäckfåror. Arealbegränsningarna avser inte linjära element som öppna diken eller högst två meter breda naturliga bäckfåror. Dammar anlagda för bevattningsändamål innefattas inte i denna biotop.

6 Stenmurar i jordbruksmark

Biotopen består av uppbyggnader av på varandra lagda stenar med en tydlig, långsträckt form. Stenmurarna ska ha eller ha haft hägnadsfunktion eller använts för att avgränsa jordbruksskiften eller annan funktion.

7 Åkerholmar

Holmar av natur- eller kulturmark med en areal på högst 0,5 hektar vilka omges av åkermark eller kultiverad betesmark.

Förordning (2007:849).

Utöver Länsstyrelsen har även Skogsvårdsstyrelsen möjlighet att peka ut särskilda biotopskyddsområden i skogsmiljö för att skydda värdefulla nyckelbiotoper. Länsstyrelsen får inom de områden som inte omfattas av skogsvårdslagen förklara särskilt skyddsvärda områden som biotopskyddade. De områden som är aktuella omnämns i bilaga 3 till förordning 1998:1252 om områdesskydd enligt miljöbalken m.m..

När gäller inte biotopskyddet?

I 8§ i förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken räknas några fall då biotopskyddet inte ska hindra ett arbetsföretag upp:

1. I anslutning till bebyggelse

Biotopskyddet gäller inte i omedelbar anslutning till bebyggelse, som var uppförd innan biotopskyddet infördes (1994). Syftet är att ägaren ska kunna använda sin/sina byggnader på det sätt eller för de ändamål som de var avsedda när de uppfördes.

2. Lagakraftvunnen detaljplan

Om det finns en detaljplan som har vunnit laga kraft innan biotopskyddet inträder får biotopskyddet inte hindra att detaljplanen genomförs. Det innebär att det inte är förbjudet att skada biotoper under genomförandet av planen, genomförandet ska dock ske på ett sådant sätt att eventuell skada på biotoper motverkas eller begränsas. Biotopskyddet gäller däremot fortfarande inom områden som inte ska exploateras enligt detaljplanen. Exempelvis får man inte förlägga upplag eller göra transporter över biotopskyddade områden.

Foto: Mia Kristersson

Biotopskyddade objekt och detaljplanering

I samband med detaljplanering är det viktigt att tidigt i planprocessen ta reda på hur den befintliga naturmiljön påverkas och om möjligt kan integreras i det kommande planområdet.

Redovisning i detaljplanen

Enligt plan- och bygglagen är inte påverkan på biotopskydd en grund för Länsstyrelsens ingripande i samband med planprocessen. Det finns alltså inget formellt hinder mot att anta en detaljplan som berör biotopskydd, men planen kan inte genomföras utan dispens för de biotopskyddade delarna. Detaljplanen bör därför i ett tidigt skede redovisa om, och i så fall vilka, biotopskyddade områden eller objekt som påverkas samt vilka särskilda skäl som åberopas för att eventuellt göra åverkan på dessa. I vissa fall kan även [Artskyddsförordningen \(SFS 2007:845\)](#) aktualiseras då biotopskyddade naturmiljöer berörs.

Vad gäller vid dispensgivning?

Enligt 5 § i förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken får Länsstyrelsen eller kommunen meddela dispens från föreskrifter som den har meddelat om det finns särskilda skäl. En sådan dispens får ges endast om det är förenligt med föreskriftens syfte.

Dispens från bestämmelserna om biotopskydd lämnas i Skåne av Länsstyrelsens landskapsektion. Dispenser från biotopskyddsbestämmelserna behandlas enligt Miljöbalken och är helt skilt från planprocessen. Däremot är det en fördel om man kan samordna - och därigenom effektivisera - dispensansökan med detaljplanprocessen.

En ansökan om dispens ska innehålla de särskilda skäl som åberopas för att få genomföra arbetsföretaget samt en karta som visar vilka biotopskyddsområden som berörs och i vilken omfattning de kommer att påverkas. Vidare bör man ange om man avser att utföra åtgärder för att mildra ingreppen i naturmiljön.

Att tänka på vid planering

De biotopskyddade objekten kan ofta tillföra naturliga kvaliteter i planområden som är svåra att efterlikna eller återskapa i efterhand. Pilevallar, alléer och stenmurar kan till exempel verka som strukturbildande element som med fördel kan återanvändas i nya bebyggelseområden. Detta ger även en kulturhistorisk kontinuitet som är eftersträvansvärd när nya områden i jordbrukslandskapet tas i anspråk.

Foto: Mia Kristersson

Vad säger lagen?

Miljöbalkens bestämmelser om biotopskydd återfinns i 7 kapitlet § 11 och utvecklas ytterligare i förordningen (1998:1252) om områdesskydd m.m. I 6 kapitlet § 9 miljöbalken tillämpas vid dispens och tillståndsprövning enligt miljöbalken. Lagtexterna nedan är utdrag ur Notisum 2008-09-28.

Miljöbalken 7 kap

11 § Mindre mark- eller vattenområden som utgör livsmiljö för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda får av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förklaras som biotopskyddsområde. Sådana förklaringar får avse enskilda områden eller samtliga områden av ett visst slag inom landet eller del av landet.

Inom biotopskyddsområde får inte bedrivas verksamhet eller vidtas åtgärder som kan skada naturmiljön. Om regeringen förordnar att samtliga områden av visst slag skall vara biotopskyddsområden, får den i samband med beslutet meddela föreskrifter om att dispens kan medges för sådan verksamhet eller sådana åtgärder. Dispens får endast medges om det finns särskilda skäl.

Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

5 § Sådana mark- eller vattenområden som anges i bilaga 1 utgör biotopskyddsområden enligt 7 kap. 11 § första stycket miljöbalken. Länsstyrelsen får medge dispens enligt 7 kap. 11 § andra stycket miljöbalken, om det finns förutsättningar för det. Länsstyrelsen får vidta de åtgärder som behövs för att vårda dessa biotopskyddsområden.

7 § Länsstyrelsen får inom områden som inte omfattas av bestämmelserna i skogsvårdslagen (1979:429) förklara sådana särskilt skyddsvärda mark- eller vattenområden som anges i bilaga 3 som biotopskyddsområden enligt 7 kap. 11 § första stycket miljöbalken. I länsstyrelsens beslut ska gränserna för biotopskyddsområdet anges.

Länsstyrelsen får besluta om sådana åtgärder som behövs för att vårda dessa biotopskyddsområden. Förordning (2007:849). 8 § Bestämmelserna i 5-7 §§ gäller inte mark- eller vattenområden i omedelbar anslutning till bebyggelse. Även om ett mark- eller vattenområde utgör biotopskyddsområde enligt 5-7 §§

får de verksamheter bedrivas och åtgärder utföras som behövs för att genomföra en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (1987:10), om detaljplanen eller områdesbestämmelserna har antagits när biotopskyddsområdet beslutas. Motsvarande gäller för verksamheter och åtgärder i enlighet med en arbetsplan enligt väglagen (1971:948) eller en järnvägsplan enligt lagen (1995:1649) om byggande av järnväg, om planen är fastställd.

Miljöbalken 16 kap Allmänt om prövning

9 § Tillstånd eller dispens och upphävande av tillstånd eller dispens får förenas med skyldighet att utföra eller bekosta

1. särskild undersökning av berört område,
2. särskilda åtgärder för att bevara berört område, och
3. särskilda åtgärder för att kompensera det intrång i allmänna intressen som verksamheten medför. Denna paragraf innebär inte någon inskränkning av en avhjälpandeansvarigs skyldigheter enligt 10 kap. Lag (2007:660).

Miljömål

Miljömålen är inga lagar men skall fungera som riktlinjer för t.ex. planering. Biotopskyddet är särskilt utpekad i ett delmål "Småbiotoper i odlingslandskapet" inom miljö kvalitetsmålet "Ett rikt odlingslandskap". För att kunna uppnå miljömålet bestämde Riksdagen 2005 att "Mängden småbiotoper i odlingslandskapet skall bevaras i minst dagens omfattning i hela landet.". För Skånes del innebär regionaliseringen av delmål 2 att "senast 2013 ska mängden småbiotoper i Skåne som är karakteristiska för respektive landskapstyp ha ökat". För att uppnå delmålet krävs att kompensationsåtgärder vidtas i de fall en biotop skadas.

